

1875 - Taksim Metro ve Kabataş Füniküler istasyonları şehri yönetenlerce keyfe keder kapatıldığında daha da popülerleşen Tünel, ya da ilk kurulduğundaki adıyla *Metropolitan Railway of Constantinople*, 1875 yılında açıldığında büyük ses getirmiş, uygarlığın, ve ilerlemenin sembolü olmuş; Galata'da çalışıp Pera'da oturan sık bay ve bayanlara çamurlu ve yokuşlu Yüksek Kaldırım Sokak'tan çok daha steril ve hızlı bir alternatif sunduğu için dönemin elitleri tarafından beğeniyile karşılanmıştı. Ancak bu inşaat geriye önemli bir sorun bırakmıştı: 573 metrelik tünelden çıkan hafriyatın ne yapılacağı.

Devlet-i Aliyye'nin ilk modern belediye yapılanması olan ve bugünkü Beyoğlu sınırlarında kurulan 6. Daire'nin başkanı Blaque Bey, bu sorunu 'işbilir' bir hamleyle çözmüştü: Hafriyat, Pera'nın yamaçlarından Haliç'e kadar uzanan Küçük Kabristan (Petit-Champs des Morts) mezarlığının önemli bir kısmının üzerini örtmek için kullanılmış, bu sayede düzleştirilen ve "temizlenen" arazi üzerine şehrin ilk 'modern' parkı inşa edilmişti. 'Öülerin küçük tepesi', tiyatro salonu (sonraki yıllarda Belediye Sahnesi olarak hizmet verdi), şehrin öte yakasını izlemek için bir seyir terası, restorani, düzenlenmiş peyzajıyla 'küçük tepe bahçesi'ne (Jardin du Petit-Champs) dönüşmüştü. Bahçe, şehrin hızla zenginleşmekte olan bu 'Avrupalı' köşesi için sunduğu olanaklarla bulunmaz bir nimetti. 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyıl başlarından gözlemlerini paylaşan birçok yazar, bu parayla girilen bahçenin şehrin Avrupalı elitleri için ne kadar önemli bir sosyalleşme mekânı olduğunu anlatır. Herhalde bunun da etkisiyle, Blaque Bey 6. Daire'nin en başarılı başkanı olarak kabul görmüştür. [1]

Blaque Bey'in adını artık pek anmıyoruz ama, ondan bu yana İstanbul'da (ve Kürt hareketinin kazandığı Kürdistan şehirleri dışında ülkenin geri kalanında) yerel yönetimlerin bir işbilirlik, proje üreticiliği merkezi olduğu, siyasetten muaf bir alana tekabül ettiği konusunda yaygın bir kanı var. 1980'lerden itibaren etkisini görmeye başladığımız neoliberal politikaların en çok da bu belediyeçilik algısını kuvvetlendirdiğini, şehir mekânlarının pazarlanmasının en önemli belediye işlevi olarak öne çıktığını, buna uygun olarak kent politikalarının kentsel dönüşüm projeleriyle özdeşleştiğini söylemek yanlış olmaz. Bu anlayış, şehir idaresinin teknik bir uzmanlık alanı, bir hesap-kitap meselesi ve özellikle AKP belediyeleri altında, bir PR çalışması olduğunu iddia ediyor. Uygarlık, gelişme, ilerleme, hijyen, güvenlik gibi, nötr olduğu varsayılan, teknik hesaplarla sağlanabileceği düşünülen bir takım kavramlar, şehirlerde yaşayan halkların taleplerinin önüne geçiyor, türlü projeler hiçbir yerel katılım mekanizması çalıştırılmadan yürürlüğe sokuluyor.

2013 - Gezi Parkı'nda "üç-beş ağacı" korumak için başlayan direnişin, özü itibarıyla yukarıda açıkladığım yerel yönetim biçiminin iflasını da müjdelediğini söylemeliyiz. Zamanının önemli bir kısmını İstanbul'un Süper Yetkili Belediye Başkanı olarak geçiren Tayyip Erdoğan'ın ve o Ortadoğu polisliğine soyunduğunda yerine vekalet eden Kadir Topbaş'ın, halkın hiçbir talep göstermediği, farklı 'çılgnlık' derecelerinde sıralanan projelerinin, yani Kanal İstanbul'un, 3. Köprü'nün, şehrin toprağını, havasını, dokusunu körelten AVM'lerinin, rezidanslarının, TOKİ konutlarının, kahredici kentsel dönüşüm projelerinin yürütmesi değilse de meşruiyeti İstanbul halkı tarafından durduruldu. Geçtiğimiz hafta içinde Kadir Topbaş'ın birer gün arayla "artık otobüs duraklarını bile halka soracağız" ve "onu mecazi olarak söylemişim, tüm projeler halka sorulmaz" demesi bu bakımdan çok manidâr. Topbaş, İstanbul'da yapacakları düzenlemeleri şehir halkına sordukları süreç (bunun demokratik yolu da "Evet-Hayır" ikiliklerine sıkıştırılan Plebisitler değil, şeffaf katılım mekanizmalarıdır), şehri eskisi gibi 'idare edemeyeceklerinin', böylece iktidarlarının sırtını yasladıkları inşaat ve emlak rantının musluğunun da kesilmiş olacağını farkında.

Gezi Parkı'nın polis müdahalesiyle boşaltılmasının, Gezi'de açığa çıkan ve oradan tüm ülkeye yayılan o enerjii söndürememiş, aksine İstanbul'un dört bir yanındaki mahallelere aktarmış olması, İstanbulluların kentleriyle girdikleri yeni ve dolayimsız ilişkiyi ne kadar önemsediklerinin de göstergesi. Forumlarda elbette AKP'nin neoliberal faşizmine karşı verilen mücadele hakkında yerelle sınırlı olmayan konular konuşuluyor, genel stratejilerden bahsediliyor. Ancak bu genel stratejilerin bile mahalle forumlarından ortaya atılması, hiyerarşik değil de yatay örgütlenmelerle kurulması, yeni dönemde AKP'ye karşı yürütülecek muhalefetin her halükârda yerel odaklı olması gerektiğinin bir işareti. Kaldı ki Gezi direnişinin başlamasına sebep olan neoliberal rant politikaları, İstanbul'daki yüzlerce mahalleyi, milyonlarca şehirliliyi direkt olarak etkiliyor (örneğin Sulukule'nin dönüşümü, şehir hassasiyetleri açısından, Kürtler için ortaya çıkan yeni empatinin bir benzerini yaratma potansiyeline sahip).

Forumlarda da sık sık tartışılan mesele, tüm bu siyasi hareketliliğin kısa ve uzun vadadaki politik amaçlara nasıl taşınabileceği konusu. Parti kurmaktan talep odaklı mitingler yapmaya kadar birçok seçenek, demokrasinin kendilerine verilen kadarıyla yetinmeyen insanlar tarafından konuşuluyor. Mart 2014'te yapılacak yerel seçimler de doğal olarak direnişçilerin ilgisini yoğunlaştırdığı bir süreç. Her ne kadar Gezi direnişinin meyvelerini toplamak konusunda aceleci olmamız gerektiğini, parti kurmak gibi projelerin forumlardaki enerjii böyleceğini düşünüyör olsam da, yereldeki mücadele pratiğinin ve örgütlenme biçimlerinin 2014 seçimlerine taşınmasının zaruri olduğu kanaatindeyim.

Tüm Türkiye için Gezi: Yerelde siyaset

2014 seçimlerinin önemini söylerken yalnız olmadığımın, ya da çok da mühim bir laf etmediğimin farkındayım. Yeni dönemde yurt çapında AKP'ye karşı verilecek mücadelenin bu ilk cephesinde kazanılacak bir zaferin, İstanbul'un seçmen sayısı ve dağılımının Türkiye açısından yarattığı örneklem de göz önüne alınırsa, büyük bir önemi olduğu kesin. Bu yüzden dir ki hem sosyal medyada, hem bazı köşe yazılarında, hem de sokakta, Şişli'de üç dönemdir belediye başkanlığı yapan Mustafa Sangül'ün adı, CHP'nin İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adaylığı için geçiyor. Belki de bu söylentilerin önünü almak (belki de piyasayı kızdırmak?) için Sangül'ün adı en son AKP'yle de anıldı.[2]

Çeşitli çevrelerde aritmetik hesaplarıyla Sangül'ün bir AKP adayını geçmesinin mümkün olduğu söylene de, Gezi'den çıkan siyasi ve dönüştürücü dilin, yeni siyaset yapma biçimlerinin ve her şeyden önemlisi, şehir hakkını talep eden yerel katılım mekanizmalarının, aritmetik hesaplarıyla örülmüş bir seçim kampanyasına heba edilmesine benim gönlüm razı değil. Şişli'deki belediyeçilik deneyimi AKP'li muadillerinden hiç de farklı olmayan, 'hizmet verir/işbilir' imajını daimi bir reklam kampanyasıyla yedi düvele duyuran, Deniz Baykal CHP'sinde umduğunu bulamadıktan sonra ideolojisiz bir parti deneyi olarak "Türkiye Değişim Hareketi"ni kuran ve bu harekette katılımcı yerel yönetimler adına hiçbir şey söylemeyen ve daha sonra Kılıçdaroğlu CHP'sinin arkasına sıralanan, yönetimi altındaki Şişli'nin, Maçka dışında tek bir parkı olmayan, alışveriş merkezleriyle, rezidanslarla ve "Mustafa Sangül'e teşekkürler" pankartlarıyla dolu bir yer haline gelmesinden sorumlu olan bir adayın, ne İstanbul'a ne de Türkiye'ye verebileceği yeni bir ufuk yok.

Sangül'ün olası adaylığı ve AKP karşısında bir umut olarak sunulması, yalnızca siyasetin aritmetik hesaplarına hapsedilmesi anlamına geleceği için değil; aynı zamanda belediyeçiliğin siyasetten irak bir projecilik işi olduğu sanrsını yeniden üreteceği için de kahredici. Gezi Direnişi, gerek başlangıcı gerek de süreç içine geliştirdiği yeni siyaset biçimleriyle, yerel mücadelenin önemini, toplumsal gücünü ve yaygınlaştırılabilme potansiyelini de gözler önüne serdi (temsilci konumundaki Taksim Dayanışması'nın adı bile bunu anlamak için yeterli değil mi?). İstanbul Büyükşehir Belediyesi için yürütülecek ve AKP'nin neoliberal iktidar ve güvenlik rejimine karşı gerçek muhalif söylem geliştirebilecek bir kampanya, eğer köklerini Gezi Direnişi'nden, örgütlülüğünü de şehrin dört bir yanındaki (kurulmuş ve kurulacak olan) forumlardan alır, Taksim'i Gazi'yle, Abbasağa'yı Sulukule'yle birleştirebilirse, seçimi kaybetmek bile Türkiye'ye yeni bir siyaset alternatifini üretmek açısından bir kazanım olur. Ben kişisel olarak, arkasında birleşilebilecek, meşruiyetini forumlardan alan ve yine oralara hesap vermek zorunda olan, neoliberal ranta dur diyecek, kentsel dönüşüm projelerini sonlandıracak, depreme karşı alınması gereken zaruri önlemlerden yeni rantlar yaratma peşine düşmeyecek, git gide daha gerçek hale gelen yaşam tarzı endişelerine saygı duyacak, İstanbul halkı TOKİ'nin hem kendi şehrindeki, hem de Lice'deki tahakküm ortaklığına karşı sokağa çıktığında onlarla omuz omuza durabilecek ve dolayısıyla memleketin tamamı adına özgürlükçü ve barışçı bir sol ses yükseltebilecek bir adayın seçim kazanma ihtimalinin de hiç de azımsanmayacak derecede yüksek olduğunu düşünüyorum.

Uygarlık ve barbarlık

Bitirmeden önce yeniden 19. yüzyıla gidelim. *Jardin du Petit-Champs* açıldıktan kısa bir süre sonra, uygarlık, zenginlik, düzen ve bir üst-sınıf çeşitliliğinin sembolü haline gelmişti. Ancak mezarlıktan bahçeye dönüşüm, mezarlığı bir sosyal alan olarak kullanan, farklı kültürlerden, kadın-erkek, çocuk- büyük, Pera'nın çok çeşitli alt sınıflarını mekânlarından etmiş, ayrıca mezarlıkta ölüleri bulunan insanların duygusal coğrafyalarına da büyük bir darbe vurmuştu. Kısaca, Galata'yı Pera'ya bağlayan Tünel ve Pera'da bir mezarlığın parka dönüşmesi, yani işbilir bir belediye başkanının projesi, uygarlık ve ilerleme kavramlarıyla kutlanırken, bütün bu kutlamalar şehirdeki dönüşümün üzerini doldurduğu, yok ya da yerlerinden ettiği hayatları gizlemişti. Walter Benjamin'in dediği gibi bu uygarlık belgeleri, aynı zamanda barbarlığın da belgeleri idi.

19. yüzyıl Pera'sında barbarlık, halka açık bir sosyal mekân olan mezarlığın kapalı bir bahçeye dönüştürülmesinde vücut bulmuştu. 21. yüzyılda bu kez bir parkın Kışla/AVM/Rezidans/Kent Müzesi uğruna yıkılması barbarlığıyla çarpıştık, kışla çarpışıyoruz. Ancak eğer uygarlık ve barbarlık arasındaki diyalektik ilişkiyi anlamaz, belediyeçiliği sadece "doğru" proje üretmek olarak algılar, arkasındaki sınıfsal ilişkileri yoksayarsak; parkımızı koruma iddiasıyla ortaya çıkmış kişiler yarı tarihi sinemamızın üstüne park bindirebilir, 'çirkin' kültür merkezimizin yerine hayvanat bahçesi kondurabilirler.

Önemli olanın kendi başına park değil, şehir hakkı olduğunun farkında olan bir adayın, inşaat aracınının şöför koltuğunda oturup kentini distopik bir rezidans cennetine çeviren bir kişiden mi, yoksa o araçların karşısına dikilip şehri ve hayatı savunan bir kişiden mi çıkacağını düşünüp tartışmak için çok fazla vaktimiz yok, forumlarda söz almak lazım! [3] (KMK/HK)

* *University of Washington, Near and Middle Eastern Studies, Phd. kentel@uw.edu*

[1] *İlber Ortaylı, Tanzimattan Sonra Mahalli İdareler (1840-1878) (Ankara: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları, 1974), 130.*

[2] *Ve Sangül bu iddiaları "hakaret" saydı.*

[3] *Bu yazı İstanbul Büyükşehir yerli için yazıldı, ama siyaset ve yerel arasındaki ilişkinin mühürlük ve ilçe belediyeleri de en az o kadarı için çok fazla vaktimiz yok, forumlarda söz almak lazım! [3] (KMK/HK)*

K. MEHMET KENTEL YAZDI

İstanbul için Halkın Adayı: "İşbilirliğe" Karşı Yerelde Örgütlenmek

Gezi direnişi sonrası yereldeki mücadele pratiğinin ve örgütlenme biçimlerinin 2014 seçimlerine taşınmasının zaruri olduğu kanaatindeyim.

K. Mehmet Kentel

İstanbul - BİA Haber Merkezi

02 Temmuz 2013, Salı 11:29

Beğen 108 Paylaş G+ Tweetle

Anahtar Sözcükler

2013 yerel seçimleri

İlgili Haberler

ELVAN SALMAN YAZDI
Sırrı Süreyya Önder Belediye Başkan Adayı Olursa
02 Temmuz 2013

Sosyal medyada dolaşan bir görsel ile Sırrı Süreyya Önder'in İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı ...

AHMET SAYMADI YAZDI
Yerel Seçimlerde Ortak Aday
01 Temmuz 2013

Seçimlere araştırma şirketlerinden sağladığı tartışma birikiminden uzak bilgilerle giren AKP karşısında Gezi Direnişi ...

Yazarın Önceki Yazıları

Tarihcilik, Gazetecilik, Retorik: Diasporaya Tarih Anlatmak

18 Şubat 2011
ABD'li tarihçi Prof. Justin McCarthy'nin London School of Economics'teki "Önyargı, Aldatma ve Ermeni ...

Bugün En Çok Okunanlar

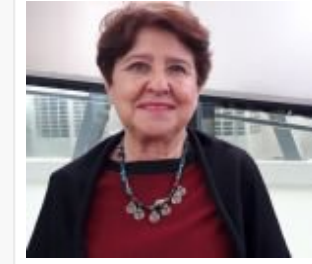
ABD Hükümet Krizi: Hükümet Resmen Kapanı

20 Ocak 2018

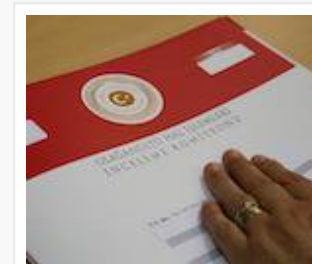
Özgür Gündem Yayın Yönetmenleri: Haberlerimizi Yapmaya Devam Edeceğiz

19 Ocak 2018

AKADEMİSYEN YARGILAMALARI
Prof. Özdoğan'ın Beyanı: Sivil Halkın Şiddetten Koruması İçin İmzaladım

18 Ocak 2018

OHAL Komisyonu 3 Bin 110 Başvuru Hakkında Karar Verdi

20 Ocak 2018

Kadın Dernekleri Federasyonu 115 Çocuğun Hamileliğinin Bildirilmemesi Bakanlara Sordu

20 Ocak 2018